

COLLECTIEF BOUWMEESTERSCHAP ALS NETWERK

De omslag naar wijzer (ver-)bouwen

Auteur: Martin Liebregts

De afgelopen dertig jaar en vooral de laatste vijftien jaar hebben er structurele veranderingen voorgedaan t.a.v. de toegankelijkheid, beschikbaarheid en uitwisseling van kennis en informatie. In alle sectoren van de maatschappij heeft dit grote invloed gehad op de productie van goederen en diensten. Totaal nieuwe werkwijze en producten zijn er ontwikkeld mede door de combinatie van informatie en de ontwikkeling van nieuwe kennis. De hele wereld denkt en werkt met je mee, als je er gebruik van maakt. Maar laten we bescheiden zijn, het is al iets als de kennis en kunde in Nederland over de gebouwde omgeving en de kwaliteitsaanpassing beter beschikbaar zou zijn. En wel zo dat leren van ervaringen betekenis krijgt en vertaald wordt naar WIJZER (VER-)BOUWEN.

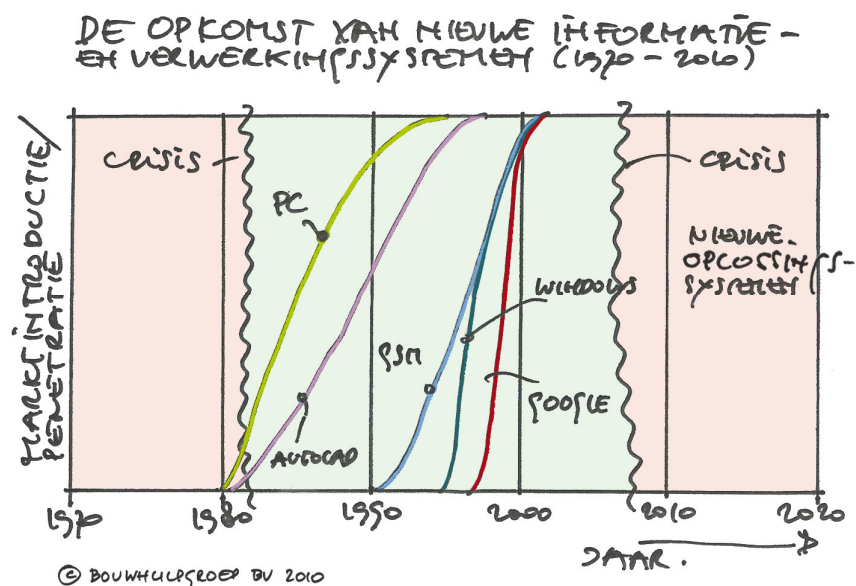
Van PC naar GSM

Begin tachtiger jaren van de vorige eeuw zijn de eerste stappen gezet in de wijze waarop men informatie konden beheren, bewerken en verwerken. De personal computer in combinatie met Autocad zijn de eerste ontwikkelingen. In de bouw is door deze ontwikkeling in die tijd bijna niets gewijzigd. Misschien heeft de fax uit die periode nog wel de grootste impact gehad, doordat informatie op papier snel kon worden gecommuniceerd.

Begin negentiger jaren komt er nieuwe versnelling in beeld door internet, Windows 95 en uiteindelijk Google. Op elk vaste locatie werd de wereld bereikbaar en kon informatie uitgewisseld worden. Deze technologie ondersteunde de globalisering die zich reeds had ingezet op uiteenlopende terreinen. Voor de (ver-)bouw leidde dit tot optimalisering van bestaande processen. De dagelijkse praktijk bleef in grote lijnen, zoals die was.

De derde ontwikkeling van de gsm tot I-phone zorgt ervoor dat de informatie die er wereldwijd beschikbaar is bijna overal te raadplegen en uit te wisselen is.

Echter deze ontwikkelingen leveren niets op als niet tegelijkertijd systematisch informatie verzameld, geassocieerd en ontsloten wordt.

Nieuwe positie, nieuwe rollen

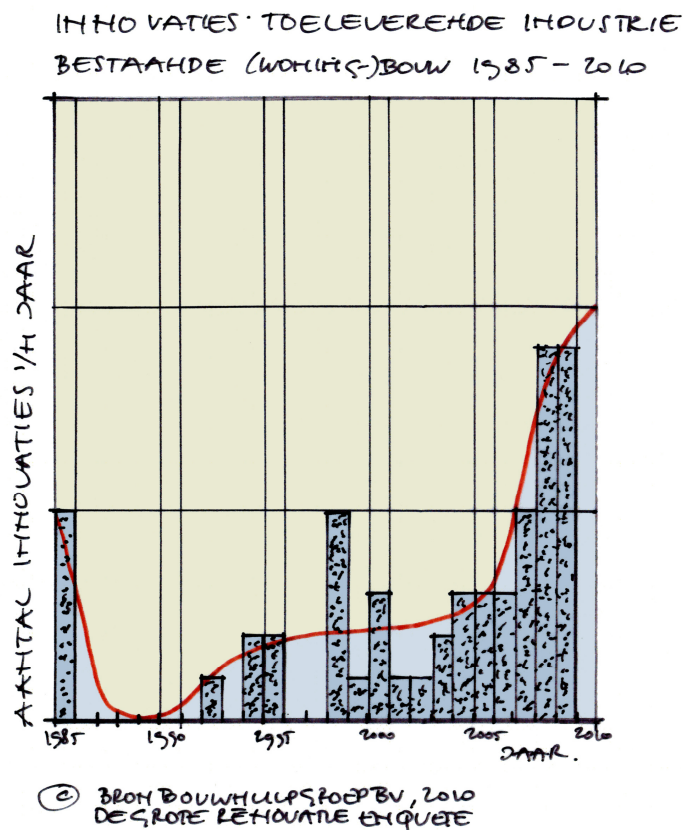
In de samenwerkingsvormen in de (ver-)bouw komen wel voortdurend nieuwe vormen op het toneel. Iedereen kent de woorden wel die het illustreren; ketenintegratie, co-makers, turnkey, prestatiecontract, design and build, construct and build. Zij duiden er allemaal op, dat de opdrachtgever, adviseurs en bouwers in wisselende constructies zaken doen. Maar bij al deze vormen gaat het toch gewoon om traditioneel produceren, slechts de overeenkomsten verschillen.

Dit betekent minimaal dat op korte en lange termijn niet meer één vorm van samenwerken zal bestaan en de traditionele positie van bijvoorbeeld de architect als zelfstandige partij grotendeels zal verdwijnen. Hetzelfde geldt voor de andere betrokken partijen.

De specialist in een wisselend netwerk

Het alleen bouwen kwam in het verleden zeer zelden voor, in de toekomst zal het nooit meer bestaan. De onderlinge afhankelijkheid zal alleen maar toenemen en leiden tot wisselende posities in een wisselend netwerk. Als het om de bouw gaat, zal de markt in toenemende mate vraaggestuurd worden met een diversiteit aan in hoge mate gestandaardiseerde aanbod. Dit betekent dat consumenten of professionele opdrachtgevers kunnen kiezen uit een reeks van oplossingen.

Wat betekent dit nu voor de architectenpraktijk in 2020? In het verleden was de architect betrokken van programma tot uitvoering of oplevering. In alle fasen van het planproces speelde de architect een rol. Geleidelijk zijn (deel-)taken overgenomen door derden zoals, projectleiders, procesmanagers, technische bureaus en bouwmanagers. Tot slot komen de bouwers en ontwikkelaars met 'design and build'.

Nieuwe deeltaken, nieuwe specialisme

Bij de aanpak van de bestaande bouw ontstaan er nieuwe taken voor de ontwerper en adviseur. Nu ook bouwers zich op deze markt begeven en het totale dienstenpakket gaan aanbieden, betekent dat de ontwerper of adviseur op een nieuwe manier zijn kennis en kunde zal moeten inzetten.

Welke kennis en kunde ook ingezet wordt, het zal ingebed moeten zijn in een samenhangende visie op duurzaamheid. Levensduur denken is daarbij de sleutel⁽¹⁾. Alles wat bedacht wordt, zal zinvol moeten zijn voor huidig en toekomstig gebruik.

Omdat alles begint bij de beschikbaarheid van goede informatie over het bestaande aanbod (van wijk tot keukenkast) en de (toekomstige) vraag, zal het startpunt moeten liggen in het systematisch vastleggen van deze gegevens, die betrekking hebben op de eigenschappen, de problemen, de waarde(ring) en oplossingsmogelijkheden⁽²⁾.

Op een drietal terreinen is het nodig voortdurend nieuwe dingen te ontwikkelen of te bedenken⁽³⁾

- De (aanpassing van de) **beeldkwaliteit** op wijk, gebouw- en componentniveau (beeld - architect_
- Ontwikkeling van nieuwe **renovatieconcepten** (van gebouw tot component) met de erbij behorende procesinnovatie (programma - architect)
- **Patroon designer**, dat wil zeggen het verzamelen, bewerken en terugkoppelen van informatie en vertalen naar ontwikkelingen (scenario – architect)

Informatie als drager van het navigatiesysteem

Er kan geen navigatiesysteem bestaan, als naast de plaatsbepaling ook de infrastructuur niet eenduidig is vastgelegd (en natuurlijk aangevuld met routeplannen, display en invoer).

Door de betere beschikbaarheid van informatie kan er kwalitatieve omslag plaatsvinden in de bouw. Dan gaat het niet (alleen) om de betere processturing van bestaande processen zoals het BIM-systeem, maar vooral om het genereren van nieuwe kennis en oplossingen door het aanbrengen van nieuwe verbanden en de ontdekking van nieuwe patronen. Er ontstaan als het ware nieuwe verhalen die de reis gaan bepalen. Het wordt minder terugkijken als het over oplossingen gaat. Misschien kunnen we de periode van de diversiteit van contracten achter ons laten en ons richten op de werkelijke innovatie qua aanbod.

Ook de discussie over cultuur in de bouw als belemmering moet stoppen. Cultuur is niets meer en niets minder als collectief zelfbewustzijn. Als de mogelijkheden essentieel veranderen, wijzigt ook de cultuur, die de traditie bewaakt.

Dus niet Slimmer Renoveren, maar vooral Wijzer Renoveren. Wijsheid houdt in dat er een zorgvuldig afweging plaats vindt tussen wat er nu is en wat in de toekomst van belang is. En dit begint met de beschikbaarheid van goede informatie. Op deze manier krijgt het collectief bouwmeesterschap vorm en inhoud.

Bronnen

- (1) 'De eenvoud van duurzaamheid', Martin Liebrechts en Haico van Nunen, Kennisbank Bestaande Woningbouw, 16 maart 2010
- (2) 'Toekomst begint bij documenteren van het verleden', Martin Liebrechts en Jelle Persoon, Kennisbank Bestaande Woningbouw, 6 januari 2009
- (3) 'Na de grote-renovatie-enquête wordt alles anders', Martin Liebrechts en Yuri van Bergen, Kennisbank Bestaande Woningbouw, 31 mei 2010